

**Ekonomiczna analiza
prawa cywilnego. Tom 2.
Zagadnienia prawa
deliktów, własności
i wybrane kwestie
prawa spółek**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wprowadzenie

W Państwa ręce trafia drugi tom monografii pt. „Ekonomiczna analiza prawa cywilnego. Zagadnienia prawa własności, deliktów i wybrane z prawa spółek”. Stanowi on dopełnienie pierwszego tomu pt. „Ekonomiczna analiza prawa cywilnego. Zagadnienia ogólne i prawa umów”, wydanego z początkiem 2024 r. przez Wydawnictwo C.H.Beck. Oba tomy składają się na całość w powiązaniu z wyd. 6 „Lehrbuch der ökonomischen Analyse des Zivilrechts” autorstwa *Hansa-Bernda Schäfera* i *Clausa Otta*, opublikowanym przez Wydawnictwo Springer w 2020 r. O wadze tej pozycji nie trzeba przekonywać, ponieważ jest to jedna z najczęściej cytowanych pozycji poświęconych ekonomicznej analizie prawa cywilnego w tradycji kontynentalnego prawa cywilnego ze szczególnym uwzględnieniem prawa niemieckiego¹. O licznych jej zagranicznych wydaniach mowa była już w t. 1², lecz warto zaznaczyć, że w międzyczasie pozycja ta została wydana również w języku portugalskim³.

Przyjęcie jednak, że jest to wyłącznie tłumaczenie, jest niewłaściwe, gdyż oba tomy są przykładem twórczej współpracy, która przerodziła się w autorską adaptację monografii do warunków polskich. Oznacza to, że o ile było to właściwe w odniesieniu do omawianych instytucji prawnych, opatrzone zostały one podstawami w prawie polskim lub też została wyjaśniona ich odmienna ewolucja w Polsce, a także podane podstawowe źródła w polskiej literaturze prawniczej, a niekiedy dodatkowo zagranicznej. Podane zostały również wybrane przykła-

---

¹ O pojęciu tradycji prawniczej, która pozwala na komparatystyczne spojrzenie na różne systemy prawa ze względu na możliwość ich przyporządkowania, zob. *H.-B. Schäfer, C. Ott, J. Bełdowski*, *Ekonomiczna analiza prawa cywilnego. Zagadnienia ogólne i prawo umów*, Warszawa 2024, s. XX.

² *Ibidem*.

³ Zob. *H.-B. Schäfer, C. Ott*, *Análise Económica do Direito Privado*, Thoth 2024 (tłumaczenie z wersji angielskiej).

dy z orzecznictwa polskiego. Ponadto książka zaopatrzona jest np. w dodatkowe przypisy wyjaśniające. Wielostronne podejście przerodziło się w propozycję współautorstwa, dlatego też edycja polska ukazuje pod trzema nazwiskami, tj. *Hans-Bernd Schäfer*, *Claus Ott* i *Jarosław Bełdowski*.

Czytelnik, który sięgnie do wydania niemieckiego w celu porównania go z pozycją polską, może mieć trudności, bo ta ostatnia ma odmienną strukturę, a niektóre części występują jedynie w wydaniu polskim. Można także zaobserwować różnice w treści, ponieważ autorzy starali się cały czas zbliżać monografię do dyskusji, jaka toczy się obecnie. Zmiany te są więc wielorakie i polegają m.in. na odmiennej strukturze akapitów, a także treści poszczególnych rozdziałów. Przykładowo pominięte zostały pytania na końcu każdego z rozdziałów, jak też wybrane przypisy lub ich części, które wprost odnosiły się do publikacji niemieckich, w szczególności komentarzy podlegających zmianom w niemal każdym ich następnym wydaniu. Pozostawione zostały jednak liczne orzeczenia niemieckie, w szczególności Federalnego Sądu Najwyższego i Federalnego Trybunału Konstytucyjnego, wraz z ich oryginalną notacją, która dla celów dalszego poszukiwania opatrzona została w nawiasie nazwą skrótową danej sprawy w języku polskim (np. ptasia grypa).

Wyjaśnienia wymaga też charakter naukowy tejże pozycji, gdyż w języku niemieckim ujęta została ona w tytule jako „podręcznik” (niem. *Lehrbuch*). Nie wdając się w dyskusję o różnicach pomiędzy pojęciem „podręcznik” w Niemczech i w innych krajach, warto podkreślić głębokość dyskursu naukowego, jaki jest w niej prowadzony. Oznacza to, że wypełnia ona cechy monografii w Polsce, w szczególności w odniesieniu do jej oryginalności, tematycznej spójności czy też języka i stylu. Potwierdza to również recenzja przygotowana przez dra hab. *Krzysztofa Koźmińskiego*, prof. Uniwersytetu Warszawskiego.

Relacje pomiędzy tomami pierwszym i drugim

Niezbędne jest też przybliżenie relacji pomiędzy tomami pierwszym i drugim. Zachowana została ciągłość redakcyjna, w tym numeracji rozdziałów, tzn. rozdział 1 niniejszego tomu opatrzony został numerem następującym po ostatnim rozdziale t. 1, co oznacza, że niniejszy tom rozpoczyna się od rozdziału 13. Kontynuowane są również spójna notacja i terminologia. Przykładowo utrzymana została „duża litera” dla poszczególnych dyscyplin naukowych, zwłaszcza dla Ekonomicznej Analizy Prawa (*Law & Economics*) z wyłączeniem tytułów obu tomów monografii. Przy wprowadzaniu nowego terminu podane zostało jego oryginalne brzmienie w nawiasie w języku niemieckim i/lub angielskim. Jeżeli przyjęty został skrót na początku omawiania danej części, np. Ekonomiczna Analiza

Prawo Deliktów, to nie jest on już ponownie rozwijany w następnych rozdziałach. W t. 2 wprowadzone zostały też odwołania do t. 1, gdy dane zagadnienie zostało już omówione szczegółowo i nie ma potrzeby jego ponownego referowania. W tym celu następuje odesłanie do t. 1 ze wskazaniem właściwego rozdziału, punktu lub przypisu.

W jednym przypadku nastąpiło jednak powtórzenie. Chodzi o opis formuły sędziego *Learneda Handa*, która funkcjonalnie związana z częścią poświęconą deliktom⁴ została dodana w t. 1⁵, ponieważ w odniesieniu do Ekonomicznej Analizy Prawa Umów następowało w nim odwołanie do niej i niezbędne było jej wyjaśnienie. To zresztą kolejny przykład tego, jak struktura monografii w języku polskim różni się od wersji niemieckiej, w której część poświęcona deliktom poprzedza część odnosząca się do umów i tego rodzaju zabieg nie był tam oczywiście niezbędny.

Uwagi do tomu drugiego

Tom 2 omawia dwie zasadnicze gałęzie prawa, tj. prawo własności i prawo czynów niedozwolonych (deliktów), oraz skrótowo przybliży wybrane kwestie z zakresu prawa spółek. Podobnie jak w t. 1 wprowadzenie nowych gałęzi prawa, a także ujęcie ich z perspektywy ekonomicznej wiązało się z potrzebą zaproponowania nowej terminologii, która mogłaby odgrywać rolę pomostu między naukami prawnymi i ekonomicznymi. Począwszy od „praw własności”, powszechnie używanych w ekonomii względem „prawa własności”, dominującego w naukach prawnych, należało dokonywać wyborów, które mogą się Czytelnikowi niekiedy wydawać nieadekwatne. Ich celem było jednak to, aby termin był zrozumiały dla przedstawicieli obu nauk. Niekiedy wiązało się to ze swego rodzaju słowotwórstwem, np. w przypadku pojęcia „najtańszego unikacza kosztów” itp. Terminy te najczęściej nie doczekały się w literaturze polskiej tłumaczenia lub też istniejące propozycje nie były satysfakcjonujące dla tłumaczki i autorów, dlatego też proponowali nowe podejście.

Tom 2 otwiera cz. III poświęcona wybranym zagadnieniom Ekonomicznej Analizy Prawa Spółek. W rozdziale 13 punktem wyjścia do analizy przejścia od kontraktu do hierarchii decyzyjnej są koncepcje ekonomiczne, tj. kontrakt „dyskretny” w powiązaniu z kontraktami relacyjnymi i symbiotycznymi. Poszukujemy przy tym możliwości ich klasyfikowania w systemie prawnym, a także dostosowania długoterminowych stosunków prawnych do zmieniającej się sytuacji gospodarczej w ramach renegocjacji lub korekty sądowej. To niezbędny

⁴ Zob. t. 2, rozdział 16, 16.2.

⁵ Zob. t. 1, rozdział 7, pkt 7.4.

punkt wyjścia do dalszej analizy, która przeprowadzona została w rozdziale 14. Znalazły się w nim podstawowe struktury kooperacyjne w ramach prawa spółek, w tym omówione zostały różnice pomiędzy umowami wymiany a tzw. umowami organizacyjnymi. Koncentrujemy się następnie na kontroli wykonywanej przez udziałowców/akcjonariuszy większościowych z jednoczesną ochroną ich odpowiedników mniejszościowych, wyróżniając przy tym podejście *ex ante* i *ex post*. Rozważamy także, czy większa liczba przepisów bezwzględnie obowiązujących w odniesieniu do spółek jest pożądana, czy też należy dopuścić elastyczność w tych zakresach. Nie zapominamy też o kwestiach, które często pojawiają się w dyskursie *Law & Economics*, tj. przestępstwa wykorzystywania informacji poufnych (ang. *insider trading*) oraz wrogich przejęć, które mogą pełnić swoiste funkcje kontrolne. Poświęcamy też uwagę spółce europejskiej (*Societas Europea*), analizując, czy jej wprowadzenie doprowadziło do konkurencji w zakresie tak rozumianych form korporacyjnych w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Na koniec opisujemy instytucję współdecydowania parytetowego, która jest charakterystyczna dla Republiki Federalnej Niemiec, i zastanawiamy się jednocześnie, czy jej „eksport” do innych systemów prawnych byłby pożądanym z perspektywy ekonomicznej.

W części IV t. 2 przechodzimy do Ekonomicznej Analizy Prawa Deliktów, rozpoczynając w rozdziale 15 od uporządkowania podstawowych pojęć, ale też celów *per se* prawa deliktów (czynów niedozwolonych)⁶. Szczegółowo opisujemy koncepcje *Calabresiego*, który w celach tej gałęzi prawa wskazuje na koszty pierwotne, wtórne i trzeciorzędne oraz ich wagę. Pozwala nam to na dalsze rozważania odnośnie do kwestii przypisania szkody w ramach stosunków rynkowych lub pozarynkowych. W rozdziale 16 koncentrujemy się na analizie głównych reżimów odpowiedzialności w prawie deliktów, tj. odpowiedzialności na zasadzie winy i na zasadzie ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem skutków alokacyjnych, jakie ze sobą niosą. Przypominamy tu również formułę sędziego *Learneda Handa*, ukazując, jak często łączy się ona z argumentacją obowiązującą w doktrynie prawnej i orzecznictwie sądowym. Kontynuując rozważania, w rozdziale 17 przyglądamy się problemowi wzajemności szkód, co może się przekładać na rozmiar i prawdopodobieństwo wystąpienia szkody. Wprowadzamy pojęcia „szkody dwustronnej”, tj. takiej, do której mogli się przyczynić zarówno sprawca, jak i ofiara, oraz wspomnianej już koncepcji „najtańszego unikacza kosztów”, czyli strony deliktu, która mogłaby w ten sposób zapobiegać kosztom związanym z wystąpieniem szkody. Uwzględniamy przy tym w analizie zarzuty wyłączności i współdziałania w podziale na stały i zmienny poziom aktywności oraz sta-

---

⁶ Pojęć „delikt” i „czyn niedozwolony” używamy zamiennie w niniejszym tomie.

ranności, odnosząc się do twierdzenia *Shavella*. Zastanawiamy się również nad tym, jaki środek prawny byłby efektywniejszy w wybranych stanach faktycznych: odszkodowanie czy obowiązek zwrotu zysków osiągniętych z czynu niedozwolonego. Nie pomijamy również problemu przyczynowości, której poświęcamy rozdział 18, rozwijając jej pojęcie i funkcje. Analizujemy przy tym różne podejścia w systemach prawnych, np. „przypadek” w prawie szwajcarskim i „utraconą szansę” w prawie francuskim. Nie pomijamy przy tym zagadnień spowodowania szkody przez wielu sprawców oraz granic przyczynowości prawdopodobieństwa. W rozdziale 19 zajmujemy się natomiast ewolucją prawa deliktów, które dokonało się zasadniczo w orzecznictwie. Przykładowo opisujemy instytucję *culpa in contrahendo*, która dopiero w ostatnich latach została recypowana do niemieckiego Kodeksu cywilnego (w przeciwieństwie do Kodeksu cywilnego w Polsce). Zajmujemy się też szkodami niematerialnymi oraz przypadkami tzw. czystej straty finansowej. W rozdziale 20, który zamyka część V t. 2, przybliżamy wybrane zagadnienia w ramach prawa deliktów, tj. odpowiedzialność za produkt, środowisko, odpowiedzialność zastępczą, a także zadośćuczynienie za ból i cierpienie i szkody niepodlegające naprawieniu oraz granice odpowiedzialności cywilnej. Wracamy tutaj do opisanej już w t. 1 i wielokrotnie przywoływanej również w niniejszym tomie teorii asymetrii *Akerlofa*, aby lepiej zrozumieć istniejące mechanizmy rynkowe. Odwołujemy się do niej, aby ukazać m.in., jak podejście restrykcyjne w zakresie odpowiedzialności deliktowej może blokować tworzenie innowacji produktowych. Pod koniec zastanawiamy się, czy pożądane byłoby wprowadzenie jednolitego prawa deliktów w Unii Europejskiej.

W ostatniej części niniejszego tomu, tj. części V, koncentrujemy się na Ekonomicznej Analizie Prawa Własności. Niezbędne przy tym jest wprowadzenie, jakiego dokonujemy w rozdziale 21, do zagadnień ekonomicznych związanych z tą gałęzią prawa, ponieważ w naukach ekonomicznych analizowane są szczegółowo różne formy własności, które nie ograniczają się wyłącznie do własności prywatnej. W związku z tym opisujemy problemy związane z użytkowaniem własności będącej w wolnym dostępie i przybliżamy pojęcie dóbr wspólnych, które wiąże się ze zjawiskiem „tragedii dóbr wspólnych”. W rozdziale tym poświęcamy też wiele miejsca ewolucji prawa własności, które kształtowane jest przez różnego rodzaju niedobory. W rozdziale 22 analizujemy przeniesienie prawa własności zgodnie z zasadą dobrej wiary i dochodzimy do wniosku, że ma ono charakter efektywny, gdy w sposób adekwatny nakłada obowiązki na poszczególne strony transakcji, np. odnośnie do nabycia własności od strony nieuprawnionej. Prowadzi nas to do form nabycia własności w ramach zasady dobrej wiary oraz zasad uzyskiwania informacji względem efektywnego poziomu dystrybucji kosztów informacji. W rozdziale 23 powracamy do koncepcji ekonomicznych, które zo-

stały już przybliżone w t. 1, a mianowicie problemu „zatoru” oraz „zachowania gapowicza”. Czynimy to jednak wyłącznie w odniesieniu do instytucji wywłaszczenia, analizując motywacyjne efekty odszkodowania. Dostrzegamy przy tym szereg problemów, jakie mogą się wiązać z wywłaszczeniem, które szczegółowo rozwijamy. Nie możemy też pominąć w następnym rozdziale kwestii polityki zabezpieczenia interesów wierzycieli, dlatego uwzględniliśmy przypadki wielości wierzycieli, analizujemy szereg rozstrzygnięć prawnych, które przybrały postać zasad w odniesieniu do sprzecznych interesów wielu wierzycieli w zaspokajaniu się z majątku dłużnika. Ostatnią część monografii wieńczy rozdział 25, w którym zajmujemy się problemem niezgodnego użytkowania gruntów. Analizujemy go z perspektywy zasady pierwszeństwa i zasady większości (dominacji). Co jednak ciekawe, wiele z tych kwestii zostało dostrzeżonych już w XIX w. przez wybitnych prawników, w szczególności *Rudolfa von Jheringa*, który wyprzedził nie tylko usystematyzowane w tym zakresie podejście w ekonomii, ale też propozycje wysuwane w II połowie XX w. przez tzw. ojców założycieli Ekonomicznej Analizy Prawa⁷. Odpowiadamy przy tym, w jaki sposób powinny rozstrzygać te kwestie sądy, wzięwszy pod uwagę posiadanie przez nie dostępu do pełnej informacji lub też jej brak.

Uwagi końcowe

Autorzy niniejszej monografii mają świadomość sceptycyzmu czy też pominięcia Ekonomicznej Analizy Prawa w polskim dyskursie prawnym⁸, w tym w ramach doktryny prawa cywilnego⁹. Zarówno prawo własności, jak i prawo deliktów wiążą się z siatką pojęciową, która została wypracowana wewnątrznie, dlatego też zderzenie jej z instytucjami opisywanymi w *Law & Economics*, opierającymi się w dużej mierze na założeniach (uproszczeniach) ekonomicznych w powiązaniu z instytucjami tradycji *common law* (z której wywodzi się współczesna Ekonomiczna Analiza Prawa), może wydawać się w pierwszej chwili nie-trafne. Warto jednak przypomnieć, że prawo zawsze miało charakter dynamiczny i starało się nadać za potrzebami społecznymi. Ekonomiczna Analiza Prawa nie chce narzucić wyłącznie jednego podejścia, lecz proponuje alternatywę wobec obowiązujących do tej pory metod analitycznych w naukach prawnych, w szcze-

---

⁷ O ojcach założycielach piszemy w t. 1, rozdział 1, s. 25 i przypis 119.

⁸ Zob. np. *J. Stelmach*, Spór o Ekonomiczną Analizę Prawa [w:] *J. Stelmach, M. Soniewiecka* (red.), *Analiza Ekonomiczna w zastosowaniach prawniczych*, Warszawa 2007, s. 22. Zob. również *M. Król-Bogumińska*, Głos w dyskusji [w:] *T. Giaro* (red.), *Ekonomiczna Analiza Prawa*, Warszawa 2015, s. 255; *R. Tokarczyk*, Jednostronność Ekonomicznej Analizy Prawa, *RPEiS* 2007, t. 69, z. 4, s. 175 i n.

⁹ Zob. np. *M. Olechowski*, O relacjach między prawem a ekonomią. Uwagi cywilisty na marginesie ekonomicznej analizy prawa, *KPP* 2008, z. 3, s. 601 i n.

gólności wzmacniając metody empiryczne. Niezbędne jest więc w tym zakresie zaakceptowanie ograniczeń Ekonomicznej Analizy Prawa, ale też pozbycie się uprzedzeń, które w dużej mierze polegają na wartościowaniu lub odrzucaniu danych metod badawczych¹⁰.

***

W przygotowanie publikacji zaangażowanych było wiele osób, lecz w pierwszej kolejności chciałbym podziękować *Michalinie Wacław*, która podjęła się tłumaczenia z języka niemieckiego. Ta trudna praca rozciągnięta została na wiele lat. Wiązało się to też z licznymi pytaniami z mojej strony, które jeszcze bardziej wydłużały pracę nad ostateczną wersją niniejszej monografii.

Pragnę też serdecznie podziękować prof. *Hansowi-Berndowi Schäferowi*, który od początku naszej znajomości zachęcał mnie do rozwijania Ekonomicznej Analizy Prawa w Polsce. O programie *European Master in Law and Economics*, którego był wieloletnim dyrektorem, a do którego przystąpiła Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, wspominałem już w t. 1¹¹. Chciałbym jednak tym razem podziękować za coś, czego nauczyłem się od Niego w ostatnich latach. Chodzi o nieustanne dążenie do poprawy wyводу naukowego, a także ciągłej pracy nad tym, aby dzielić się z innymi wiedzą w sposób przystępny. Sprawia to, że ta więź naukowa, jaką udało się nam nawiązać wiele lat temu, przekłada się nie tylko na projekty *stricte* naukowe, ale też na inne związane z Ekonomiczną Analizą Prawa¹². Mam nadzieję, że w przyszłości uda się wspólnie zrealizować jeszcze wiele projektów.

Dla dochowania jak najwyższej staranności niniejszy tom monografii został poddany konsultacjom naukowym, z których całościowa wiąże się z recenzjami przygotowanymi przez dra hab. *Krzysztofa Koźmińskiego*, prof. Uniwersytetu Warszawskiego, o czym była już mowa. Liczba mnoga jest tu właściwa, ponieważ jest On autorem recenzji zarówno do t. 1, jak i niniejszego.

Jestem także niezmiernie wdzięczny za uwagi udzielone przez dra *Radosława Górala* (rozdział 13 i 14), dr *Anetę Wiewiórowską* z Polskiej Akademii Nauk (rozdział 15), *Aleksandrę Połuszną* z Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (rozdział 25) oraz doktoranta *Łukasza Dąbrosia*, który podjął się przejrzenia poprawności formuł matematycznych, a także ekonomicznego rozumowania w tym tomie. Dziękuję też za konsultacje wybranych kwestii z drem hab. *Pawłem Szczeńsiakiem*, prof. Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

---

¹⁰ Zob. *K. Koźmiński*, Krytyka Ekonomicznej Analizy Prawa, Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego 2016, rok XV, Nr 1, s. 31 i n.

¹¹ Zob. t. 1, s. XXIII oraz s. 42.

¹² Zob. np. cykl rozmów poświęconych *Law and Economics* w ramach kanału na YouTube pn. Finansowe Myśli.

Nie byłbym jednak w stanie realizować tak różnorodnych projektów naukowych, gdyby nie wsparcie mojej macierzystej uczelni, tj. Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie (SGH). Przez wiele lat pomoc okazywał mi (i nadal okazuje) dr *Marcin Dąbrowski*, Kanclerz SGH, zawsze też mogłem liczyć na Pana Rektora dra hab. *Piotra Wachowiaka*, prof. SGH. Podziękowania należą się również Pani Rektor dr hab. *Agnieszce Chłoń-Domińczak*, prof. SGH, oraz Pani Dziekan Kolegium Analiz Ekonomicznych (KAE) dr hab. *Beacie Czarnackiej-Chrobot*, prof. SGH. Nie mogę też nie wspomnieć o Panu Rektorze prof. drze hab. *Tomaszu Szapiro*, który kiedy przyjmował mnie na stanowisko adiunkta, przypomniał mi, że ekonomia i prawo to dziedziny naukowe przynależące do nauk społecznych i związku obu sięgają już XVIII w., czyli zarania ekonomii jako nauki w rozumieniu współczesnym.

W 2026 r. przypada 10. rocznica mojego zatrudnienia w Katedrze Międzynarodowych Studiów Porównawczych (wcześniej zatrudniony byłem na stanowisku asystenta naukowego), która przez wiele lat kierowana była przez *Leszka Balcerowicza*. Wielokrotnie wspominałem o tym, że w początkach mojej drogi naukowej rekomendował mi połączenie ekonomii i prawa, co zawsze łączył w nauce z nurtem *Law & Economics*. Jego słowa zawsze były dla mnie istotne, dlatego też tom pierwszy dedykowałem właśnie Jemu. W ramach katedry funkcjonuje jednak od stosunkowo niedawna Zakład Ekonomii Liberalnej, który kierowany jest przez dra *Jakuba Karnowskiego*. Dziękuję Mu za tę i inne inicjatywy, które pozwalają na kontynuowanie tego, co sprawia mi wciąż przyjemność, tj. nauki.

Dziękuję również *Łukaszowi Górnickiemu*, *Mateuszowi Toczyskiemu*, *Piotrowi Stolarczykowi*, *Bohdanowi Dzieciuchowiczowi* oraz *Patrykowi Figłowi* za niekończące się dyskusje, które toczyliśmy od lat i które sprowadzają się nie tylko do kwestii naukowych.

Nigdy jednak nie udało mi się zrealizować czegokolwiek w nauce, gdyby nie tolerancja, jaką okazuje mi moja najbliższa rodzina. *Amanda*, *Filip* i *Sonia* przyzwyczaili się już, że cały czas nad czymś pracuję. Podobnie moja siostra – *Dorota Bełdowska* – która pomagała mi w różny sposób realizować te projekty. Cieszy mnie również, że mam możliwość rozmawiania z młodymi osobami, które przejawiają zainteresowanie ekonomią. W szczególności chciałbym wyróżnić tutaj *Alicję Gawrońską*, która w 2025 r. została lauretką Olimpiady Wiedzy o Ekonomii.

W życiu potrzeba też trochę szczęścia, aby poznać kogoś, kto jeszcze w studencie dostrzeże potencjał. Taką osobą był mecenas *Jakub Jacyna*, który był szefem Lektoratu II w Wydawnictwie C.H.Beck. Trudno uwierzyć, że nie ma Go już z nami. Jego koncepcje realizuje obecnie pani redaktor *Joanna Szypulska*, która wykazuje wobec mnie dużo cierpliwości, lecz także stale dyscyplinuje, abym

realizował na czas obiecanne projekty. C.H.Beck w Warszawie to wydawnictwo, które bez wątpienia jest wiodące we wprowadzaniu Ekonomicznej Analizy Prawa do nauki polskiej, za co chciałbym podziękować całemu zespołowi.

Patronat nad publikacją objęły Polskie Stowarzyszenie Ekonomicznej Analizy Prawa, któremu przewodniczyłem przez wiele lat, a także Towarzystwo Ekonomistów Polskich (TEP), w którym pełnię funkcję wiceprezesa Rady TEP od 2023 r. Wsparcia finansowego udzieliły natomiast Bucerius School of Law (dzięki zaangażowaniu prof. *H.-B. Schäfera*) oraz Fundacja Wolności Gospodarczej (FWG). W tym miejscu chciałbym szczególnie podziękować panu *Arkadiuszowi Musiowi*, który jest fundatorem FWG i od wielu lat wspiera różnego rodzaju projekty wolnościowe w Polsce i poza jej granicami. To wyjątkowy przedsiębiorca, który nie tylko odniósł wielki sukces gospodarczy, tworząc i rozbudowując firmę z wyłącznie polskim kapitałem działającą w wielu krajach, lecz jest także wielkim filantropem.

Niniejszy drugi tom monografii chciałbym zadedykować dr *Ewie Balcerowicz*. Jej zasługi dla rozwoju ekonomii w Polsce, w szczególności w przeniesieniu rozważań teoretycznych na praktyczne zastosowanie i sformułowanie rekomendacji dla polityk publicznych, są niedoceniane. Jej zaangażowanie w ruch ekonomiczny w Polsce także może być niezauważony, bo nigdy nie zależało Jej na autopromocji. Dla mnie jest wyjątkową ekonomistką, która dostrzegła potencjał, zapraszając mnie parę lat temu do czynnego zaangażowania się w działalność Towarzystwa Ekonomistów Polskich. To wielkie wyróżnienie, że ta znajomość przerodziła się we współpracę będącą przecież podstawą rozwiązania wielu problemów ekonomicznych. Jedynym sposobem, aby wyrazić mój szacunek dla Jej osiągnięć, jest zadedykowanie drugiego tomu monografii, co też z radością czynię.

***

Na koniec chciałbym oświadczyć, że wszelkie błędy, które zostaną zauważone w niniejszym tomie, stanowią przedmiot mojej wyłącznej odpowiedzialności.

Niniejszy tom odzwierciedla stan prawny na dzień 31.5.2026 r. i na ten dzień sprawdzone zostały również wszelkie odwołania (linki) do wybranych źródeł pisanych i internetowych.

Lwów, 31.5.2026 r.
dr *Jarosław Beldowski*
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl